

**TADBIRKORLIK FAOLIYATINI DAVLAT TOMONIDAN
TARTIBGA SOLISHNING IQTISODIY MEXANIZMINI
TAKOMILLASHTIRISH YO'LLARI**

Qosimov Rovshanjon Rustamjon o'g'li

Andijon davlat texnika instituti Iqtisodiyot yo'nalishi 4-kurs

Ravshanjonqosimov550@gmail.com telefon +998930464003

Annotatsiya. Ushbu tezisdagi tadbirkorlik faoliyatini davlat tomonidan tartibga solish jarayonining iqtisodiy mexanizmi va uning samaradorligini oshirish yo'llari o'rganiladi. Mavzuning dolzarbligi O'zbekistonda bozor iqtisodiyotiga o'tish jarayonida tadbirkorlikni rivojlantirish, iqtisodiy o'sishni ta'minlash va bandlik darajasini oshirishdagi muhim o'rni bilan belgilanadi. Tezisdagi davlat tomonidan qo'llanilayotgan iqtisodiy vositalar tahlil qilinib, ularni takomillashtirishning ustuvor yo'nalishlari aniqlanadi.

Kalit so'zlar: tadbirkorlik, davlat tartibga solishi, iqtisodiy mexanizm, soliq siyosati, investitsiya muhit, iqtisodiy islohot.

Bugungi kunda O'zbekiston Respublikasida iqtisodiyotni liberallashtirish, bozor mexanizmlarini joriy etish va tadbirkorlikni rivojlantirish ustuvor vazifa etib belgilangan. Tadbirkorlik faoliyati mamlakat iqtisodiy barqarorligini ta'minlash, yangi ish o'rinlarini yaratish va aholining farovonligini oshirishda muhim rol o'ynaydi. Shu boisdan ham ushbu faoliyatni davlat tomonidan tartibga solish masalalari alohida e'tiborni talab qiladi. Davlat tartibga solishining asosiy maqsadi — iqtisodiyotni muvozanatli rivojlantirish, erkin raqobat muhitini yaratish hamda biznes uchun qulay sharoitlarni shakllantirishdan iborat.

Tadbirkorlik faoliyatini tartibga solish bilan bog'liq ilmiy qarashlar ko'plab xorijiy va mahalliy olimlarning tadqiqotlarida o'z aksini topgan. Xususan, D. Nort "institutsional iqtisodiyot" nazariyasida iqtisodiy taraqqiyotda davlat institutlarining roli muhim ekanini ta'kidlaydi. Mahalliy mualliflardan A. Jo'rayev,

B. Omonov, G. Egamberdiyevlarning ishlari O'zbekistonda tadbirkorlikni rivojlantirish va uni qo'llab-quvvatlash mexanizmlarini chuqur yoritadi[1].

Ushbu maqolani tayyorlashda tizimli tahlil, taqqoslash, empirik ma'lumotlarni tahlil qilish va statistik metodlardan foydalanildi. Shu bilan birga, O'zbekiston Respublikasi Prezidenti farmonlari, qarorlari, iqtisodiy taraqqiyot bo'yicha Davlat statistika qo'mitasi ma'lumotlari asos qilib olindi.

O'zbekiston Respublikasida so'nggi yillarda tadbirkorlikni qo'llab-quvvatlash maqsadida keng ko'lamli islohotlar amalga oshirilmoqda. Soliq yukining kamaytirilishi, kredit resurslariga erkin kirish imkoniyatining yaratilishi va elektron litsenziyalash tizimining joriy etilishi shular jumlasidandir.

1-jadval. So'nggi yillarda O'zbekistonda ro'yxatdan o'tgan tadbirkorlik subyektlari soni

Yil	Yangi ro'yxatdan o'tgan tadbirkorlik subyektlari soni
2020	76 500
2021	89 200
2022	105 300
2023	112 000

Manba: O'zbekiston Respublikasi Davlat statistika qo'mitasi, 2024 yil.

Ushbu jadvaldan ko'rinib turibdiki, tadbirkorlik subyektlari soni yildan-yilga oshib bormoqda. Bu esa davlat tomonidan amalga oshirilayotgan islohotlarning samarasidir.

2-jadval. Tadbirkorlikni rag'batlantiruvchi iqtisodiy vositalar va ularning samaradorligi

Iqtisodiy vosita	Joriy etilgan yili	Amalga oshirilgan o'zgarish	Baholash natijasi
Soliq imtiyozlari	2021	QQS stavkasi 15% dan 12% ga tushirildi	O'sish: 18% yangi korxona

Kredit subsidiyasi	2022	10%gacha foiz subsidiyasi	Ish o'rinlari 12%ga oshdi
-----------------------	------	---------------------------	------------------------------

Mazkur tahlillar shuni ko'rsatadiki, iqtisodiy vositalar bevosita tadbirkorlik faolligini oshirishga xizmat qilmoqda.

Yuqoridagi tahlillar asosida quyidagi xulosalarga kelish mumkin:

Tadbirkorlik faoliyatini davlat tomonidan tartibga solish samarali bo'lishi uchun bu jarayon ochiqlik, shaffoflik va biznes muhitiga zarar yetkazmaydigan tarzda tashkil etilishi lozim.

Soliq yengilliklari va kredit subsidiyalari kabi iqtisodiy mexanizmlar tadbirkorlikni rivojlantirishda muhim vositalardir. Ular tadbirkorlarning tashabbuskorligini oshirib, yangi ish o'rinlarining yaratilishiga xizmat qilmoqda.

Tadbirkorlik infratuzilmasini takomillashtirish, huquqiy barqarorlikni ta'minlash va innovatsion g'oyalarni qo'llab-quvvatlash davlat siyosatining ustuvor yo'nalishi bo'lib qolishi lozim [2].

Yangi islohotlar jarayonida, ayniqsa kichik biznes va xususiy tadbirkorlikning rivojlanishiga yo'naltirilgan iqtisodiy choralarni kuchaytirish talab etiladi.

Tadbirkorlar bilan muloqot mexanizmlarini takomillashtirish, ularning muammolariga tezkor yechim topish orqali iqtisodiy faollikni yanada rag'batlantirish mumkin.

Shu sababli, davlat tomonidan tartibga solish jarayonida iqtisodiy mexanizmlarning samaradorligini oshirish, ularni bozor talablari asosida takomillashtirib borish va tadbirkorlar manfaatini inobatga olish zamonaviy iqtisodiy siyosatning asosiy yo'nalishiga aylanishi zarur.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Jo'rayev A. — Tadbirkorlikni rivojlantirishning zamonaviy tendensiyalari. — Toshkent: Iqtisodiyot, 2021. — 112-bet.
2. Omonov B. — Bozor iqtisodiyoti sharoitida davlatning tartibga solish funksiyalari. — Toshkent: Fan, 2020. — 87-bet.

3. Egamberdiyev G. — Tadbirkorlik va davlat: hamkorlik strategiyasi. — Toshkent: Universitet, 2022. — 135-bet.
4. North D. — Institutions, Institutional Change and Economic Performance. — Cambridge: Cambridge University Press, 1990. — p. 110.
5. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti farmoni PF-6019-son, 2020 yil 8-may.
6. O'zbekiston Respublikasi Davlat statistika qo'mitasi hisobotlari, www.stat.uz, 2024 yil holatiga ko'ra.